بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/315 (2022/HC-N-A/05)
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޙަސަން ޔޫސުފް (ދާއިމީ އެޑްރެސް [illegible])
- އިސްތިއުނާފު ޚަސްމުވި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތް އޮވެގެން ޤަސްދުގައި އަތްލުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ދީނާޒް ފަހުމީ

ނިމުނު ތާރީޚް: 22 ޛުލްޙިއްޖާ 1444 / 10 ޖުލައި 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

12 ޝަޢުބާން 1443

15 މާރިޗު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:

- ނަންބަރު: 07/F9C/2021 ޤަޟިއްޔާ
- ނިންމި ކޯޓު: [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ދަޢުވާ: ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތެއް އޮތެގެން ޤަސްދުގައި އަތްލުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 25 ނޮވެމްބަރު 2021
- ނިމުނު ތާރީޚު: 04 ޖަނަވަރީ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

[illegible]

ދާއިމީ އެޑްރެސް:

[illegible]

އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް

ދާއިމީ އެޑްރެސް:

[illegible]

[illegible]- ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތެއް އޮތެގެން ޤަސްދުގައި އަތްލުން- ކުއްޖާގެ [illegible]

[illegible]

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު، (މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible])

މައްސަލައިގެ ތައާރަފު

1. މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 07/F9C/2021 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] ހަސަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2. މި މައްސަލައަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 07/F9C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ހަސަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

4. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible]. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] މަހުގައި، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ކުއްޖާގެ "[illegible]") [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[1]

---

[1] [illegible]

5. 1 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހުގެ މެންދުރުގެ ކުރިން މި ކުއްޖާގެ ބަފައިއާ މި ކުއްޖާ ގޮވައިގެން އެ ބަފައިގެ ފިރިމީހާގެ ބައްޕަ ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ދިޔައެވެ. އެގޭގެ ޖީހުން ބަދިގޭގައި ކާންބޯއިރު، ސަރުކާރުން ކުއްޖާ ހުރި އެގޭގެ ސިޓިންގ ރޫމުގައި އޮންނަކޮށެވެ. އެގޭތެރެ އެކަނި މި ކުއްޖާ އޮތުމުން ދަރަނިވެރި ކުއްޖާގެ ("ކުޑައްޕަގެ ކާފަ" ނުވަތަ "ކާފަ" ކަމަށް ކުއްޖާ ބުނި ފަރާތް) މި ކުއްޖާއަށް ފައިސާދީ، ކުއްޖާގެ ބަނޑުގައި ކޮށްޓައި، ކުއްޖާ ލައިގެން ހުރި ހަރުވާޅު އެތެރެއިން ޖަނގިޔާ މަތިން ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިފަރާތުގައި އަތްލައި، އަދި ފަހުން ކޮޅުކަރުން އަނގަނގޮވާން ކަމަށާއި ބަސަން ދޫކޮށް ކުރިމަތިފަރާތު ޗުއްޕާނަކަމަށް ބަސަން ދޫކޮށް މި ކުއްޖާ ގޮތުގައި ބޮޑުކޮށްގެން މި ކުއްޖާ އެ ބަފައިގެ ގޮތުގައި، އެގޭ އިރުކޮޅެއް ފަހުން ބުނެފައިވެއެވެ.[2]

6. އެއަށްފަހު ކަމާބެހޭ ފަރާތަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅި ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ބުނި، ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން މި ކުއްޖާގެ ސިއްޙީ، އިޖުތިމާޢީ އަދި ސައިކޮލޮޖިކަލް ހާލަތު ބަލާނެކަމަށް ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށްފައިވެއެވެ.

7. މި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރި، ދަޢުވާލިބުނު ކުރި އެއް ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންގެ ދުވަހުގެ މަޢުލޫމާތު ބެލެހެއްޓި ފަނޑިޔާރު 07/F9C/2021 ގެ ސިޓީއާއި ބަޔާން ދީފައިވާ ދަރިވަރުގެ ކަރުދާސްތަކުގައި ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އަތްލުން ގެބޮޑުގައި އަތްލުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ.

8. ބުނެވުނު ދަރުމާ ކޮންފަރެންސް، 01 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހުގެ 13:30 ހާއިރު ސަރުކާރުގެ ކުރުކުއްޖާ (8 އަހަރު) ބަޔަކަށް ދިރިއުޅޭ ގޭގެ ސިޓިންގރޫމުގައި ހުއްޓާ، ބަޔަކަށް ދިރިއުޅޭ ސަރުކާރުގެ ކުރުކުއްޖާ ގަޔަށް ހުރި ހެދުމުގެ މަތިން ކުއްޖާގެ ބަނޑުގައި ކޮށްޓައި، ކުއްޖާ ގަޔަށް ހުރި ހަރުވާޅު އެތެރެއިން ޖަނގިޔާ މަތިން ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިފަރާތުގައި އަތްލައި، ޖިންސީ ނިޔަތުގައި ގެބޮޑުގައި ސަރުކާރުގެ ކުރުކުއްޖާގެ ހަށިގަނޑުގައި އަތްލައިފައިވާކަމަށް ބުނެއެވެ.

---

[2] ކުއްޖާ ތަޙްޤީޤުގައި ދެއްވާފައިވާ ބަޔާންތަކާއި، ކުއްޖާގެ މަންމަ ސަފީނާއަށް މާތްބޭފުޅުން ދީފައިވާ ބަޔާނާއި އަދި ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ތަޙްޤީޤަށް ދީފައިވާ ބަޔާން، ސަފީނާއަށް ދީފައިވާ ބަޔާން

9. މި ދަޢުވާ ސާބިތުވާތީ، [illegible] ޙުކުމް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

[illegible]

"[illegible]

(1) ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާ މެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލު [illegible] ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ގުޅުވައިގެން އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ... [illegible] ޢުމުރުގެ [illegible] ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އަތްލުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (އ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އަތްލުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible]،

(2) މި ކުށުގެ ޢުޤޫބާތުގެ ގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާ މެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލު [illegible] ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ގުޅުވައިގެން އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] 10 (ދިހައެއް) އަހަރަށް ޖަލަށްލުމަށް ޙުކުމްކުރުން،

(3) މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ... [illegible] 30 (ތިރީސް) ދުވަސް ބަންދުގައި ހޭދަކޮށްފައިވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 186 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، [illegible] 9 އަހަރާއި 11 މަސް [illegible] ހިންގުމަށެވެ."

10. ބުނެވުނު ހުކުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ހަސަން ޔޫސުފްގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ބެލި އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

11. މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 07/F9C/2021 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރަމުން ހަސަން ޔޫސުފްގެ ފަރާތުން 05 (ފަހެއް) ނުކުތާއެއް އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފީ 4 ވަނަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި އެ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުކުތާ ހިމަނައި ދެންނެވި ނުކުތާތައް އަނބުރާ ގެންދަން ބޭނުންވާކަމަށް 22 ޖަނަވަރީ 2023 ދުވަހު ބޭއްވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހަސަން ޔޫސުފްގެ ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާތީ ޝަރީޢަތުން އެ ފުރުޞަތު ދީފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 1 (އެކެއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެވެ.

- އެ ނުކުތާއަކީ: ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންވަރަށް ހެކި ހަމަވެފައިވާތޯ ސާބިތުކުރުމަށް ނުބަލައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއާމެދު ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

12. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ބަހުސްގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަރަށް 5 ބާވަތުގެ ހެކި ހަމަވޭތޯ ނުބަލައި ކަމަށާއި، [illegible] [illegible] ސާބިތުކުރުމަށް [illegible] [illegible] ނުވާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

13. މި ބަޔާންކުރެވުނު ތަފްސީލުތަކުން ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވާކަމަށް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. ކުއްޖާގެ މަންމަ އާއި ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

14. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި [illegible]

ތަޙުޤީޤުގައި ހާދިސާ ހިނގި ގޮތް އިތުރު ބަޔާންގެ ބަޔާން ލިބިފައިނުވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން ކުއްޖާގެ ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓާއި [illegible] [illegible] [illegible] ރިޕޯޓުން ކުއްޖާއަށް ޖިންސީ އަނިޔާވެފައިވާކަން އެނގޭކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދޭ ގޮތަކީ ދަށު ކޯޓުގެ ޙުކުމް ބަދަލުކޮށްދިނުން ކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ދިރާސާކުރި ނުކުތާ

15. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނާ ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަކުން އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންވަރަށް ހެކި ހަމަވެފައިވޭތޯ ޝަރީޢަތުން ނުބަލައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރުޢީ ހެއްކާއި [illegible] ހެއްކާ [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހެއްކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

16. އާންމު އުސޫލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އިސްތިއުނާފީ މައްސަލަ ބަލާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުނު ހެއްކާއި ދަލީލަށް އަސާސްކޮށްގެން ބަލައިގެންނެވެ. ކަން މިހެން އޮތް އިރު، [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

17. މިގޮތުން މި މައްސަލައިގައި [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ނަމަވެސް ކުއްޖާގެ ވީޑިއޯ ރެކޯޑިންގ ގައި ކުއްޖާ ކިޔައިދިނުމުގައިވެސް ފުށުއެރުންތަކެއް ކިޔައިދީފައިވާކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ބަސްކަން ދޭސްލުގެ ވަރުގަދަ ހުރިހާ ހެކިބަހަކާ ގަބޫލުކޮށްފައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތުން ހެކިވަޒަންކުރުމުގެ ގޮތް

18. ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހެކި ވަޒަންކުރުމުގައި ބަލާނެ އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު ފަޒީލް** ޤަޟިއްޔާގައި[3] ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

19. އެގޮތުން ކުއްޖާ ކިޔައިދޭ ކިޔައިދިނުމަކީ އަސާސްކަމަށް ބަލައިގެން، އެ ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުމަކީ އިތުބާރު ހިފޭނެ ތެދު ކިޔައިދިނުމެއް ބަލަން ގޮތް އެ ފައިސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާ ކިޔައިދޭ ކިޔައިދިނުން އިތުބާރުވުމާއި ތެދުވެރިވުން އެއްގޮތްވާގޮތް ބަލަންވާނެކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުން އިތުބާރުވުން އެއްގޮތްވުމަކީ (Internal Consistency) ކުއްޖާ ކިޔައިދޭ ވާހަކަތަކުގައި ތަރުތީބުން ވާހަކަތައް ކިޔައިދޭ ގޮތަކީ ކިޔައިދިނުމަކީ ތަފްސީލުކޮށްފައި ހުރުމެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުން ތެދުވެރިވުން އެއްގޮތް ވުމަކީ ކިޔައިދިނުން ސިފަ އެ ފައިސަލާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ނުވަ ނަމަވެސް، އެ ސިފަތަކުގެ ދަށުން ހުށަ ނުކުތުމަކީ ހެދި ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުމުން ތަކަ ވީމާ އެނިގުން ހިސާބުތަކުގެ ސަރަހައްދުތަކުން މައްސަލައިގައި ހުރިހާ ހުރި ވަކިންނާތަކުގެ ސަމާލުން ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުން ވަޒަންކުރުމުގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެ މައްސަލައިގެ ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ނަސީރު** މައްސަލައިގައި[4] ތެދު ވާހަކަ ހުށަ

---

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ޤަޟިއްޔާ

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/94 ޤަޟިއްޔާ

އެއްގޮތް ވުމަކީ (External Consistency) ކުއްޖާއަށް ކުރިމަތިވި ކަންކަން ފެނުން ނުވަތަ އިވުން ނުވަތަ ނަގައި ގެންގުޅުނު ޗީހަކާ ނުހިސާބު ހަމަ ނުހިސާބު އެއްގޮތްވުމާއި، އެހެން އެހެނިހެން ހެކިތަކާއި އެއްގޮތް ކަމެއް ހުރުން ކަމަށް ބަލާނުކުރެވޭނެއެވެ.

ކުއްޖާގެ ޝަހާދަތުން އެނގޭގޮތުން އެއްގޮތްވާ ބައިން

20. މި މައްސަލައިގައި ކުއްޖާ ޝަހާދަތުން ޝަހާދަތުދެއްވުމަށް ބަލާއިރު، ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތާއި ބޭނުންތަކަށް އާއި، ތަފްޞީލު އިންޓަވިއުގެ އާއި ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓް ހުރި ފަރާތެއް ވަކި ވަކިން މި ހާލަތު ކުއްޖާ ޝަހާދަތުދެއްވިކަން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް އެނގޭ ފުރަތަމަ ކުއްޖާ ޝަހާދަތުދެއްވީ ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތާއި ބޭނުންތަކަށް އެންމެ. ކަންހިނގައިދިޔަގޮތުގެ ތަފްސީލުކޮށްދެއްވި ކުއްޖާ ބޭނުންތަކަށް އެން ޝަހާދަތުން ކަމަށް ބުނެ އެ ތަފްސީލުކޮށްދެއް ބަލާފައިވާގޮތް އެ ބޭނުންތަކަށް ތަފްޞީލުކޮށް ބަލާފައިވެއެވެ. އެ ތަފްސީލުކޮށްދެއްވި މަރުޙަލާގެ ސިޓީއެއް 1 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހު ކުއްޖާ ޕަސަލން ޑޮކްޓަރު ދިރާސާ ގެގ ސެޝަން ތާރީޚު ހުކުރު ކުއްޖާގެ ބަޔާނުގައި ކުއްޖާ ހަދުވަރުކުރިއިން ޖަނަވަރީ މަހުން ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިވުމާއިގައި އޮތްތޯ އަދި ފަހުން ކޯޓަރިއަށް ގޮސް ކުރިމަތިވެހުރި ބޮޑެތްތަކުގެ އިތުރުން ގޮތުގައި ހަސަން ޙަސަނު ބުނިކަމަށް ކުއްޖާ ބަޔާނުގައި އެންމެ ޝަހާދަތުން ކަމެއް. އަދި ތަފްޞީލްކުރި ދިން އެ ބޭނުކަ ތުލަނުން ދިން ސަރުކާރު ބޭނުންތަކުގެ އިތުރުން އެހާރަކަ ދައުރަކަށް ބޭނުން ނުވާކަމަށް، މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން 22 ޖޫން 2021 ގައި ދަރު ކޯޓުގެ ސައިކޮލޮޖީގެ މަޖިލިހުގައި ކުއްޖާގެ ބަޔާނަށް ބަލައިފައިވެއެވެ.

21. ކުއްޖާގެ ބަޔާނަށް އެވާރަކަ ދިނުމަށް ދައުލަތުން ދައުރު ނަގާކަމަށް ބުނެވުން، އަދި ދައުލަތުން އިތުރަށް ސާބިތު ކުރެވިދާނެ ބުރުގުން ސައިކޮލޮޖީން އެ ހަބަރަށް ނަގަން ނިންމާފައިވެއެވެ. ސައިކޮލޮޖީގެ އިސްނަގުމަށް އެ ބަޔާނުގައި ސާބިތުކުރުމަށް ދިޔައިރު ފުރުސަތު ދިނުމަށް އެކަށީގެން ނެތެވެ. އަދި ދިރާސާ އެ ފުރުސަތު އެކަށީގެންވާނެ ބަލާނުން ބޭނުންގެ ބެލުން އެކަށީގެން ނެތެވެ. އެންމެ

އިއުތިރާޒުކުރުމުގެ ނުވަތަ އެކަމަށް އެދުމުގެ ފުރުސަތު ދަށު ކޯޓުގައި އޮތުމުން، އެ އިސްތިއުނާފު ބޭނުންކުރަމުންދާކަން އެނގެން ނެތް ވިޔަފާރިއެއްގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުށަހަޅާ ޙާލަތުގެ ފުރުޞަތު ދަށު ކޯޓުގައި އެ ބޭރުގެއްލުމުގެ ސާބިތުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބުނުކަމަށްވާތީ މި މައްސަލައިގައި ބަލައިގަންނަވައިފިން ފާހަގަ ސަބަބަށް އެއް ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ. އަދި ބަލާފައިގެ ބެހޭގޮތުން ސަބަބުތައް ކުރެވުނުގެ ބޭރުގެއްލުމުގެ ބަދަލު އެދުމުގެ ކަމަށް ނިމިގެން، މި މައްސަލައިގައި އާދަޔާ ހިލާފު ގޮތުގެ ތަފްސީލުތަކުގެ ދަށުން 2 ފަހަރަކަށް ސަބަބުތަކީ ކުރެވުނުގެ ކުރިއަށްވުރެ ހުށަހަޅައިފައެވެ.

22. މި މައްސަލައިގައި ހާދިސާ ހިނގި ދުވަހު ކޮވިޑްފެތުރުން ޢާއްމު ސިއްޙީ ސަރުކާރުގެ އިޢުލާން އެއި ފިޔަވަ އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ސަރުކާރުން ސަރަޙައްދުގެ ކަމުގެ ސަބަބުން ޖާގައިގެ އަދި ބޭރުގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކުރެވުނުގެ ގެއްލުމުގެ ހާސިލުވުމަށް ބޭރުގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމަށް، 1 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހު ހަވާލުވީން އެއްބަސްވުން/ ހުކުމުން ވައިބައިގެން ކުރެވިފައިވާ ކަމަށް (ކުރެވިފައި އަދި އެ ބޭރުގެއްލުމުގެ ބަދަލު އިސްތިހާރުގައި ފާހަގަކުރައްވާ) ބަލައިގަނެ ކުރެވުނުގެ ކަމަށް ސާބިތުނުވާ ކަމުގައި ހުކުމް، ސަބަބުތަކީ ކުރެވުނުގެ 5 ނުވަތަ ދިނުމުން އެ ކުރެވުނު ދުވަސް ދިޔަކަމަށް، އަންނަނީ ކަމަށް އަދި ބަޔަކު ކުރެވުނު ހަމަޖެހުން އެއް ބޭނުމަށް ޖަހައިގެ މަސައްކަތް އެކަމަށް ބަލާފައި އެއްބަސްވެ ނުލިބުނު ނުލިބުނު ބޭނި ކަމަށް ކަމަށް ކުރެވުނު އަދި ހުރުން ބޮޑުވުން ކަމަށް އެއްބަސްވުން ބޭނި ބޭނުންކަމަށް އަދި ކުރެވިފައިން ބޮޑުވުމަށް ކުރެވުނު ވަރުގެ ހުރުން ޖެހިގެން ބޮޑުވުން އެއްޗެއް ހުރިހާ ބޭނުންކަމަށް ކުރެވިފައިން އެއްޗެއް ބިޑު ބަދަލުގައި ކަން ކަމަށް ބަހައްޓައިފައެވެ. އަދި ކަމަށް އެއްޗެއް ޖެހިގެންދާގައި އެކަށީ ކަމަށް އެއްޗެއް ޙަވާލު އެއްބަސްވެ ކަމަށް ބަހައްޓައިފައެވެ. އަދި މިގެ އިތުރުން އެއްބަސްވުމުގެ ކަމަށް ވައިސް ދިނުމަކަށް އެ ވައިސް ދިނުމުގައި ބޮޑުވެ ކަމަށް ބަހައްޓައިފައެވެ. އަދި ކަމުގެ ހިސާބަށް ދެއްކި ކަމަށްވުމަށް ސަބަބުތަކީ ކުރެވުނު ބައްޔަށްޖެހިއްޖެ. ކުރެވުނު ކަން ގޮތް ޖަރީމާއެއް އެއްގޮތުން ކުރެވުނު ބައްޔަށްޖެހިއްޖެ ބައްޔަށްޖެހިގެން ކަމަށް ދިނުން ކުރެވުނު މިންވަރު ކަމެއް ބޭނުންކަމަށް ބަހައްޓައިފައެވެ. މި ބައްޔަށްޖެހިގެން ބައްޔަށްޖެހިފައިވާ މަސައްކަތް

ބަލަހައްޓައިދިނުމުން އަދި ބައެއް ފަހަރު ސުލޫކީ [illegible] [illegible] ބަލަން ހުރި [illegible] [illegible] ދުރުކުރު ގިނަ ވަގުތުތަކެއް [illegible] [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] ނެތި ކުއްޖާ [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

23. ހާދިސާގެ 1 މަހަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސްވީ ފަހުން މައްސަލައިގައި [illegible] ކުޑަކުއްޖާގެ ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓެއް ހެދިފައެއްނުވެ. މި ރިޕޯޓު [illegible] ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ނެގުމަށް ކުރި މަސައްކަތުން ކުއްޖާ ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓް [illegible] ފަރާތަށް [illegible].

24. މި [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] ހާދިސާ ހިނގާތާ ގިނަ [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] ބަލައިދިނުން [illegible] [illegible] [illegible] 1 [illegible] ގިނަ [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

25. އިސްވެ ބުނެވުނު ކުއްޖާގެ ބޮޑުދައިތަގެ ތަޙްޤީޤު ބަޔާނުގައި ހުރި އިތުރު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ހަސަން ޔޫސުފް އަކީ ކުއްޖާގެ ބޮޑުދައިތަގެ ފިރިމީހާގެ ބައްޕަ ކަމަށާއި ހަސަން ޔޫސުފް އަށް [illegible] ކުޑަކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ ހަސަން ޔޫސުފް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible] [illegible] ހަސަން ޔޫސުފް [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ހަސަން ޔޫސުފް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ހަސަން ޔޫސުފް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible].

26. ހަމައެއާއެކު، ކުއްޖާގެ މަންމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 29 ޖޫން 2021 ދުވަހު ދިން ބަޔާނުގައި ކުއްޖާ ދިރިއުޅުނީ ކުއްޖާގެ މަންމަ ކައިރީގައި ކަމަށާއި ކުއްޖާގެ މަންމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2020 [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ މަންމަ [illegible] [illegible]، ކުއްޖާ ހަސަން ޔޫސުފް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާ [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible].

27. އަދި ކުއްޖާގެ ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓު [illegible] ކުއްޖާ ކިޔައިދިން ކިޔައިދިނުމުގައި [illegible]، އޭގެ ކުރިން ކުއްޖާ ކިޔައިދިން ކިޔައިދިނުމުގައި، ކުއްޖާގެ މަންމަ އާއި ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުން [illegible]

28. [illegible]

29. [illegible]

30. [illegible]

31. [illegible]

32. މި އެންމެހާ ކަންކަން މިހެން ހުރުމުން، މި މައްސަލައިގައި ކުއްޖާ ކިޔައިދިން ކިޔައިދިނުން ޗާޓުފާއި އެތެރެފުށުން އެއްގޮތް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ ކިޔައިދިނުމުގައި އޮޅުމާ ޖިނާޔަތް ތުހުމަތުކަން ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދަށު ކޯޓުން ބަސަން ޝާހިދުންގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަނަގަޔަށް ކަމަށް ދެނެވެއެވެ. ވީމާއެކު، ބަސަން ޝާހިދުގެ ތާއީދުން ހުރަހަކީ ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް އޮތްކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތް

33. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ބަސަން ޝާހިދުގެ ތާއީދުން ހުރަހަކީ ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމަން ފީމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު:

34. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑުން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] ރައުޔު:

35. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑުން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހު، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 07/F9C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަންޖެހޭނެ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތުމުން، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]